

פרפראות בפרשה

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

ניסן התשפ"ה
מפטיר וי"סוף עוד דוד (שמואל ב ו)
פרקי אבות פרק א'

פרשת שמיני – שבת מברכין

מולד חודש אייר יהיה ליל שני בשעה 20, 30 דקות ו 2 חלקים.

עלון פרפראות בפרשה וחידושי תורה מ'א' ועד ת' על פרשת השבוע עניינא דיומא מפרשי ומדרשי חז"ל

התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 91 פסוקים = אמן, בגד לבן, הלויים, מלאך

משה רבינו שימש בכל שבעת ימי המילואים בחלוק לבן. (ע"ז לד.)

ישור וְאֵל לְשָׁמַיִם וְכוּ' כִּי הַיּוֹם יִהְיֶה נְרָאָה אֲלֵיכֶם. (ט ז) אותיות אהרן מיכאל, שהאחד כהן גדול של מטה והשני כהן גדול של מעלה. (מנחה בלולה)

בפרשה 17 מצוות, מתוכן 6 מצוות עשה ו-11 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: בדיקת סימני בהמה וחיה • בדיקת סימני דגים • בדיקת סימני חגבים • טומאת שמונה שרצים • טומאת אוכלין • טומאת נבילה. לא תעשה: שלא יכנסו הכהנים למקדש מגודלי שער • שלא יכנסו הכהנים למקדש קרועי בגדים • שלא יצאו הכהנים מן המקדש בשעת עבודה • שלא להיכנס שתויי יין למקדש וכן שלא יורה שתוי • שלא לאכול בהמה וחיה טמאה • שלא לאכול דג טמא • שלא לאכול עוף טמא • שלא לאכול שרץ הארץ • שלא לאכול מיני שרצים דקים הנוולדים בזרעים ובפירות • שלא לאכול משרץ המים • שלא לאכול מן השרצים המתהוים מן הארץ.

בשנים פשוטות פרשת שמיני נקראת תמיד אחרי פסח. בשנים מעוברות, פרשת שמיני נקראת ביהד עם פרשת פרה או פרשת החודש.

כתב הלבוש - ובמנחה מתחילין לומר פרקים מסכת אבות. ונראה לי הטעם, משום שבמסכת הזאת יש חמשה פרקים, ועם התוספתא שהוא 'שְׁנֵי חֻמְסֵי' שהוא דומה להם הם ששה, שכולם מדברים בדברי תוכחה ומוסר לקבל עלינו עול תורה ומצוות, וגם הפרק הראשון הוא מדבר בשלשלת קבלת התורה מדור לדור ממשה רבינו ע"ה עד סוף כל התנאים, לכן אומרים אותם באלו הששה שבתות שהם מזמן גאולת מצרים עד יום מתן תורה. ויש מקומות שאין אומרים אותם אלא פעם אחת עד שבועות, ויש מקומות שחוזרים ומתחילין לאמרם אחר שבועות ואומרים אותם כל ימי הקיץ; שכיון שהפסיקו לומר ברכי נפשי, אין חוזרין לומר אותו עד זמנו שהוא שבת בראשית. (לבוש או"ח תצג ד)

בפרשת שמיני מפטירין בשמואל וי"סוף עוד דוד וגו'. והיא שייכא לפרשה זו, מפני שיש בה ענין פרץ עוזה שקרב יותר מדאי אל ארון אלקים ונענש עליו, והוא דומה למיתת נדב ואביהו שהקריבו אש זרה לפני האלקים ונענשו עליו מיתה. (לבוש שם)

אייר הוא חודש זיו - רמז בשם החודש הזה שהוא ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב ר'חל דהם סוד המרכבה (מגלה עמוקות), ואתי שפיר דאנו קוראים מסכת אבות בחודש הזה שהוא זמן לעורר זכות אבות, ואשריו לאדם שמתנדב בחודש הזה לקופת אבות העולם ישני חברון עיר הקדש ת"ו במהרה בימינו, ולקופת רחל אמנו זיע"א, ואם אין ידו משגת להתנדב יהיה גדול המעשה לקב"ץ על הגבאול"ת בחודש הזה כי הזמן גרמא, ותהיה לו למגן וצנינה ומוצלח בכל עניניו יפרח כשושנה. הימים האלה שלאחר הפסח המה לאות ולמופת לכל השנה כולה, כי אם ירבה בהם בתורה ובמצוות כן יהיה מראשית השנה ועד אחרית השנה וכן בהפכו ח"ו. (מועד לכל חי - ד' מה, סימן ז)

סגולה לפרנסה - מנהג ישראל מימים קדמונים לשבת אחרי הפסח, לאפות חלה בערב שבת בצורת מפתח והיא סגולה לפרנסה. והטעם הוא לפי שבעת הזאת כשאכלו ישראל מן המן, מהקרבת העומר ואילך לא אכלו עוד מן המן, והיו צריכין ישראל לפרנסה כי עד עתה היה להם המן. וזאת כידוע שלכל דבר יש שער, כמו שאנחנו מתפללין שיפתח לנו ה' יתברך שערי פרנסה. וזוהו השתרבב המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות, לרמז שיפתח לנו השם יתברך שערי פרנסה. (אוצר הסגולות בשם 'אוהב ישראל')

עיני כל אליף ישברו ואתה נותן להם את אצלם בעתו. (תהלים קמ"ט) ראשי התיבות 'עיני כל אליף' עולים לגימטרייה 'אמן', מכאן רמז כי מי שהוא 'שומר אמונים' כלומר, שעניניו נשואות כל העת כדי לזכות לקדש שם ה' בעניית אמן, יזכה לנאמר בהמשך הכתוב: **וְאֵתָהּ נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲצִלָּתָם בְּעֵתוֹ**, ולברכה שבפסוק הבא **פֹּתֵחַ אֶת יַדְךָ** - שאף ראשי התיבות שלה עולות לגימטרייה 'אמן'. (נחל איתן פ' תרומה)

בפרשת הקרבנות מופיעים שלשה סוגי קרבנות: אשה, מנחה ונסכים, קרבנות אלו מצטרפים לעתים - כבקרבתן מוסף עמו יש להביא מנחה ונסכים. והנה ראשי התיבות של 'אשה, מנחה, נסך' הוא 'אמן', מכאן רמז כי הייחוד והתיקון שנעשה בביהמ"ק על ידי שלשה קרבנות אלו, הוא מעין הייחוד שנעשה על ידי עניית אמן המאחדת את שמותיו של הקב"ה. (שבטי י-ה)

טעם למניין ימי הספירה קודם מתן תורה מ"ט ימים - ע"פ מה שכתב הרב החיד"א טעם לגלות מצרים (בשם ילקוט דוד), דהתורה רוחנית, ואינה חלה על האדם שיש לו מחשבות רעות ויצר זונה (ולב רע), כי התורה כולה טהורה. וזהו שכתוב שאומות העולם לא יכלו לקבל התורה. ולכך הכניע הקב"ה את ישראל בגלות מצרים, להחליש כח היצר הרע אשר משכנו בחלל השמאליי שלבלב, ותוכל לשכון בהם התורה (על ידי היצר טוב שהוא בחלל הימיני שלבלב) על כן סופרין קודם מתן תורה מנין מ"ט. מניין מספר ל"ב טו"ב. (בני יששכר ניסן מאמר יב)

וְאֵת שְׁעֵיר הַחַטָּאת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מִשֶּׁה וְהָנִיחַ שְׂרָף וְנִקְצַף עַל אֲלֻעָזָר וְעַל אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַנּוֹתֵרִים לְאֹמֶר. (י טז) מלמד שנתן פניו כלפי בניו וכעס כנגד אהרן, מלמד שאף אהרן היה בקצפון. (ספרא) מהו דָּרַשׁ דָּרַשׁ? ב' דרישות. אמר להם: אם שחטתם למה לא אכלתם? אם לא הייתם עתידין לאכול, למה שחטתם? מיד: **וְנִקְצַף עַל אֲלֻעָזָר וְעַל אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן.** וכיון שכעס נתעלמה ממנו הלכה. (ויקרא רבה פרשה יג סימן א)

חמש ההלכות שנשתכחו ממשנה רבנו וסימנך 'מנצפ"ך'.

מקושש - עצים, נוקב - שם ה', צלפחד - בנות צלפחד שביקשו נחלה, פסח - שני, כזבי - בת צור וזמרי בן סלוא. (הגר"א)

שאלות

- א. וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נֹדֵב וְאֲבִיהוּא אִישׁ מִמֶּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמִימוּ עֲלֵיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי-יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. (י א) חז"ל מביאים מספר חטאים של נדב ואביהוא בגינם קיבלו את העונש הזה. והם רמוזים בתיבות 'אש זרה'.
- ב. וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. (ט א) אמרו רז"ל מה הטעם שלא קרא לכל ישראל, לפי שרצה לגלות לו מעשה העגל (להודיע לאהרן שכפר לו הקב"ה על מעשה העגל שעשה) לכך לא רצה לפרסם אלא לצנועים ולזקנים. מה הטעם שלא אמר לו בינו לבין עצמו.
- ג. פסולי המוקדשים שנפל בהם מום כשהם חיים ונפדו, הותרו באכילה. מאילו דברים בכל אופן יהיו אסורים.
- ד. שמונה מיני טרפות נאמרו למשה מסיני, וסימנך 'ד'ין חנ"ק נפ"ש'.
- ה. וַיֹּאמֶר אֶל אֶהֱרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחֻטָּאת (ט ב) פרש"י - להודיע שפסול להקדוש ברוך הוא על ידי עגל זה, על מעשה העגל שעשה. מה הטעם שאהרן לקח עגל עבור קרבן 'חטאת' ואילו ישראל (בפסוק ג) לקחו עגל עבור קרבן 'עולה'.
- ו. ראייה בפרשה למאמר רז"ל (חולין ה:) בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן. פרש"י - שתאכל הבהמה דבר האסור לה. צדיקים עצמן לא כל שכן.
- ז. וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּקְרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבֵּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפֵה שֶׁבַע שָׁבֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה. (ויקרא כג טו) מדוע אין מברכים ברכת 'שההיינו' על מצוות ספירת העומר?
- ח. וְלָרְשָׁע אָמַר אֲ-לֵהִים מַה לָּךְ לִסְפֹּר חֲקֵי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלַי פִּיךָ. (תהלים נ טז) באילו מקרים אלו אינו רשאי לענות אמן וסימנך: מה לך לספר חקאי.
- ט. אַף אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמִּפְרִיֵי הַפְּרֹסָה. (יא ד) באיזה מקרה בהמה שהיא מעלה גרה ומפריסה פרסה ואין אתה רשאי לאכול אותה. מה הטעם דכתיב ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה, ולא כתיב מעלי הגרה ומפריסי הפרסה.
- ט. וַתִּצַּא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמָּתוּ לִפְנֵי יְהוָה. (י ב) פרש"י - רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. לכאורה למה נענשו נדב ואביהוא על שהורו הלכה בפני רבם הלא משה רבינו בוודאי מחל על כבודו, במיוחד כאשר הוא היה דודם של נדב ואביהוא.
- י. וַיִּשָּׂא אֶהֱרֹן אֶת יָדוֹ [וַיְדִין] אֶל הָעָם וַיִּבְרַכֵּם וַיִּרְדַּ מַּעֲשֵׂת הַחֻטָּאת וְהָעֵלָה וְהַשְּׁלָמִים. (ט כב) מה הטעם דכתיב ידו וקרי ידיו.
- כ. וַיִּשְׁחַט אֶת הָעֵלָה וַיִּמְצְאוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶלֵיוֹ אֶת הַדָּם וַיִּזְרְקוּהוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב. (ט יב) מה הטעם דכתיב הכא לגבי הדם וַיִּמְצְאוּ בכתיב חסר י', וגבי אימורים כתיב (ט יא) וְאֵת הָעֵלָה הַמִּצְיָאוֹ אֵלָיו בכתיב מלא.
- כ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶפְבֹּד וַיִּדַּם אֶהֱרֹן. (י א) פרש"י - קבל שֶׁכָּר על שתיקתו, ומה שֶׁכָּר קבל? שנתחמד עמו הדבור, שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ לְבַדּוֹ פְּרִשְׁתָּ שְׁתוּנֵי יוֹן. לכאורה קשה דק"ל (שבת ל:) שֶׁאֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה לֹא מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ עֲצָלוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁחֹק וְלֹא מִתּוֹךְ קְלוֹת רֹאשׁ וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטָלִים, אֵלָּא מִתּוֹךְ דְּבַר שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְעַתָּה קַחוּ לִי מִנְּגֹן וְהִיָּה כְּנָגֵן הַמִּנְּגֵן וְתִהְיֶי עֲלֵיו יָד יְהוָה. אָמַר רַב יְהוֹנָדָה: וְכֵן לְדָבַר הַלֵּכָה. כיצד נתייחד הדיבור אל אהרן ושרתה עליו הנבואה והוא היה אונן ואבל.
- ל. יוֹן וְשֶׁכֶר אֵל מִשְׁתֵּי אִתָּהּ וּבְנֵיהָ אִתָּךְ בְּבָאֲכֶם אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וְלֹא תִמָּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם. (ט י) מה הדין כהן שעבד שיכור משאר משקין המשכרין. (עבד כשהוא שיכור ולא מן היין כגון ויסקי וכדומה).
- מ. וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנִּבְחָתֶם עָלָיו יִטְמָא תַנּוּר וְכִירוֹם יִתֵּץ טְמֵאִים הֵם וְטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם. (יא לה) מה הטעם דכתיב דוקא תנור וכירים יותר מכלי חרס אחרים, ולמה אמר יתץ ולא אמר ישבר.
- נ. רִאשִׁיכֶם אֵל תִּפְרְעוּ וּבְגַדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ וְלֹא תִמָּתוּ וְעַל כָּל הַעֲדָה יִקְצֹף. (י ו) מה הטעם שהקב"ה יקצוף על כל העדה אם הכהנים יתאבלו.
- ס. וְאֵת הַדָּאָה וְאֵת הָאֵיָה לְמִינָהּ. אֵת כָּל עֲרֵב לְמִינֹו. וְאֵת בַּת הַבְּעֵנָה וְאֵת הַתְּחֻמָּס וְאֵת הַשְּׂחָף וְאֵת הַנֶּזֶץ לְמִינָהּ. לַגִּבִּי עוֹף מִצִּיּוֹן שְׁנֵאמַר בְּנִקְבָה לְמִינָהּ, בּוֹכֵר לְמִינֹו, מֵהוּ לְמִינָהּ. וְכֵן בְּאַרְבַּע כְּתִיב אֵת אֵלֶּה מִמֶּה תֹאכְלוּ אֵת הָאֲרָבָה לְמִינֹו וְאֵת הַסְּלִעִים לְמִינָהּ וְאֵת הַחֶרְגֵל לְמִינָהּ וְאֵת הַחֲגָב לְמִינָהּ. מֵהוּ שְׁנֵאמַר לְמִינֹו אוֹ לְמִינָהּ.
- ע. שש מצות הן שמצותן מעומד וברכתן מעומד וסימנך 'עליך שלם'.
- פ. כתוב בזוהר הקד' (פר' פנחס) כי ע"י מעשה פנחס שלבש קנאה במדו לכבוד יוצרו זכה להתעבר בנשמת נדב ואביהוא. (עבודת ישראל). מה הטעם שנתגלגלו נדב ואביהוא בגוף אחד בפנחס ולא בשני בני אדם.
- צ. מסופר בגמרא (פסחים עו:) עֶבֶד לֹא עוֹבְדָא בִּי רִישׁ גְּלוּתָא בְּגַדֵי וְנִדְבָר אַחֵר. מעשה בבית ראש הגולה שצלו בתנור כאחד גדי ודבר אחר, ולא אסר את הגדי משום ריחו של הדבר אחר. פרש"י - דבר אחר חזיר. מה הטעם שקוראים לחזיר דבר אחר.
- ק. כָּל מִפְרֹסַת פְּרֹסָה וְשׁוֹסַעַת שׁוֹסַעַת מַעֲלַת גֵּרָה בְּהֶמְתָּה אִתָּהּ תֹאכְלוּ. (יא א) אמרו רז"ל (חולין נט.) אלו הן סימני בהמה טהורה, כל בהמה שאין לה שיניים למעלה וכל בהמה שפרסותיה סדוקות וכל בהמה שבשרה מהלך שתי וערב. ר' דוסא אומר, אם יש לה קרניים - בוודאי חיה טהורה היא. למה לא נמנו בתורה גם הסימנים הללו.
- ק. אֵת כָּל עֲרֵב לְמִינֹו. (יא טו) אצל אליהו כתיב (מ"א יז ד) וְהִיָּה מִהַנְּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֵת הָעֲרָבִים צִוִּיתִי לְכַלְכֵּלָהּ שָׁם. מה הטעם שציוה הקב"ה על אליהו הנביא זכור לטוב להיות ניוון על ידי העורבים, שהוא עוף טמא והכל שונאין אותו ולא על ידי יונה או שאר עופות טהורים.
- ר. זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ. (יא ב) מה הטעם שהתחילה התורה עם הדברים המותרים באכילה ורק אח"כ מפרטת את אלו שאסורים באכילה. והול"ל קודם סויר מַרְעַ ורק אח"כ נִעְשָׂה טוֹב.
- ש. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאֶכְלָה הַנֹּגַע בְּנִבְחָתָהּ יִטְמָא עַד הָעֲרֵב. (יא לט) מה הטעם דכתיב וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה, הוּל"ל וְכִי תָמוּת הַבְּהֵמָה. באיזה מקרה הבהמה אינה נבילה ואינה מטמאה ואפילו היא טריפה.
- ש. אין נשיאת כפים בפחות מעשרה. והכהנים מן המנין. (שו"ע או"ח קכח א) לפי שגם הם בכלל הברכה (ט"ז). לכאורה למה זו דומה לדבר שבקדושה, הלא היא רק ברכה ככל הברכות.
- ת. מי שמת לו מת והוא מהמתים שראוי להתאבל עליהם חייב לקרוע עליו. (שו"ע יו"ד שמ א) וחייב זה הוא מדרבנן, ואסמכוה אקרא מדכתיב אצל דוד (ש"ב יג לא) וַיִּקְרַע הַמָּלְךְ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וכתיב (מ"ב יט א) וַיְהִי כַשְּׂמֹעַ הַמָּלְךְ תִּזְקַנְהוּ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. (ערוך השולחן שם). מה הטעם שלא למדו אותו מקרא דאורייתא בפרשתנו (י ו) וּבְגַדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ. מה ההבדל בין פרימה לקריעה.

תשובות

- א. **אש** – הקריבו אש זרה. **שתויים** – נכנסו למשכן שתויי יין. (**שכינה** – שהיו מסתכלים בשכינה שנאמר וַיִּחְזוּ אֶת הָאֵלֹהִים). זרע - שלא היו להם נשים ובנים. רחוצים – שנכנסו בלא רחיצת ידים ורגלים. הוראה - שהורו הלכה בפני משה רבן. (הרהרו – מתי ירשו את מקומם של משה רבנו ואהרן הכהן) ר"ת '**אש זרה**'. (חומת אנך) * באופן אחר - **אש** מן ההידוּט, **שתויי יין**, זנו מזיו השכינה, רווקים היו ולא נשאו נשים, הורו הלכה. (שתי ידות)
- ב. בושח מכפרת – כדאמרין (ברכות יב): **כָּל הַעוֹשֶׂה דָּבָר עֲבִירָה וּמִתְבַּיֵּשׁ בּוֹ - מוֹחְלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. שְׁנַאֲמַר (יחזקאל יז טו): לִמְעַן תִּזְכְּרִי וּבִשְׁתָּ וְלֹא יִהְיֶה לָּךְ עוֹד פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְּלִמָּתְךָ בְּכַפְרֵי לָךְ לְכָל אֲשֶׁר עָשִׂיתָ נְאֻם אֱ-דֵינִי וְ-הוּדָה. לפי שרצה הקב"ה שיתבייש בפניהם כדי שיתכפר לו. (רבינו אפרים) גיזה ועבודה יהיו אסורים והעובר על זה לוקה. (רמב"ם הל' מעילה א) ***
- ג. דרוסה, גפולה, חסרה, נטולה, קרועה, נקובה, פסוקה, שבורה. (חולין מג.) ר"ת '**ד"ן הנ"ק נפ"ש**'. (סמ"ג דף קמ"א ע"ב). במשנה, וכן בברייתא דבי רבי ישמעאל, מנו שמונה עשרה טרפות - הוסיפו עליהם עשרה תולדות. והרמב"ם מונה שבעים מיני טרפות.
- ה. הרהור הלב מכפרת עולה – בניי חטאו בחטא העגל במחשבה ולא במעשה דאמרו חז"ל (ע"ז ד.) לא עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל אֲלָא לִיתָן פִּתְחוֹן פֶּה לְבַעֲלֵי הַשְּׂוֹבָה. לכן הביאו עגל לעולה. אהרן הביא עגל לחטאת לכפר על מעשה העגל לפי שחטא רק במעשה ומחשבתו היתה לשם שמים ומסר את נפשו כדי שלא יתחלל שם שמים אמר אהרן מתוך שְׂאֵנִי בּוֹנֶה אוֹתוֹ וּמִתְעַצֵּל בְּמִלְאֲכָתִי, בֵּין קֶדֶד וּבֵין קֶדֶד מִשָּׂה בָּא. (תורת משה' להח"ט)
- ו. **וְהִתְקַדְּשֶׁתָּם וְהִיָּתָם קְדוֹשִׁים פִּי קְדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם כָּכָל הַשָּׂרִץ הַרְמֵשׁ עַל הָאָרֶץ.** (יא מד) **וְהִתְקַדְּשֶׁתָּם** אם תקדשו עצמכם בכל מעשיכם תעשו גדרים וסייגים לבל תטמאו, אזי מובטחים אתם **וְהִיָּתָם קְדוֹשִׁים** שתזכו לשמירה מן השמים לבל תכשלו במאכלות אסורות. (אוה"ח)
- ז. זכר לחורבן בית המקדש היא. ומצהו שהיא רק לזכר לא מברכים עליה שהחינו. (כף החיים סימן תפט ס"ק ג בשם ה'בעל המאור') ועוד לפי שיש לנו צער על ביטול הקרבנות ואין מברכים שהחינו אלא במצהו שיש בה שמחה. (הר"ן סוף מס' פסחים והרשב"א - תשובה סימן קכו). **א"נ** ספירת העומר היא צורך יום טוב וסמיכין על זמן דרגל. (הלבוש) (הרב בנימין בירנצוויג)
- ח. **חטופה**, קטופה, יתומה ר"ת **חֲקֵי** עליו נאמר **וְלִרְשָׁע אָמַר אֱ-לֹהִים מַה לָּךְ לִסְפֹּר חֲקֵי**. (דברי אליהו) כתב השו"ע - לא יענה אמן חטופה דהיינו כאילו האלף נקודה בחטף וכן שלא יחטוף וימהר לענות אותו קודם שיסיים המברך וכן לא יענה אמן קטופה דהיינו שמחסר קריאת הנו"ן ואינו מוציאה בפה שתהא נכרת. ולא יענה אמן יתומה דהיינו שהוא חייב בברכה אחת ושליח ציבור מברך אותה וזה אינו שומעה אף על פי שיודע איזו ברכה מברך השליח ציבור מאחר שלא שמעה לא יענה אחריו אמן דהוי אמן יתומה. לא יענה אמן קצרה אלא ארוכה קצת כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן ולא יאריך בה יותר מדאי לפי שאין קריאת התיבה נשמעת כשמאריך יותר מדאי. (שו"ע או"ח קכד ח)
- ט. טהור הנולד מן הטמא – אסור. משום דכל היוצא מן הטמא טמא. (מדרש ספרא, תו"כ בכורות ו א) שבא לאסור אפילו מעלה ומפריס אם נמצאו במעי טמאה. ולזה דייק לומר **וּמִמִּפְרִיטֵי וְגו'**, ולא אמר **וּמִפְרִיטֵי**. (אוה"ח)
- טו. טעו נדב ואביהוא בהוראה ובדין לכן עונשם מרובה בשביל עצם ההוראה, שאף אם הרב מוחל על כבודו אין הרב יכול להצילו מן העונש, ולכן לא הועילה מחילת משה רבינו. (ושלל לא יחסר בשם שו"ת דברי מלכיאל)
- י. ימין מגביה קצת למעלה מהשמאל (שו"ע או"ח קכח יב) לפיכך כתיב **ידו**. (ת"ת בשם הגהות מיימוני פי"ד ה"ג מתפלה). **א"נ ידו** כתיב להורות על ידו של הקב"ה שנשיאתו גם הוא עמם, שמסכים לברכה על ידם. (פענח רזא) *
- כ. כהן אחד מוליך את הדם מה שאין כן בהולכת האיברים שהוא בכמה כהנים ולכן הוא בכתיב מלא. (טעמא דקרא) *
- כז. כהן גדול היה אהרן ואין אבלות חלה עליו. (חידושים עה"ת לר"ת) שאף שאין הנבואה שורה מתוך עצבות נתייחד הדיבור אל אהרן, לפי שהיה רצונו מוסכם עם רצון בוראו, והצדיק עליו את הדין בשמחה. (צור המור) ועוד שאמרו רז"ל (מו"ק יד:) הטעם שכהן גדול מקריב אונן הוא מפני שכל השנה לדידיה כרגל דמי, ומכיון שכל ימות השנה לגבי כהן גדול הם כימי הרגל לכל אדם, וברגל עליו לנהוג בשמחה שייך שתחול עליו הנבואה. (אהלי תם) *
- ל. לוקה ועבודתו כשרה שאין חייבין מיתה אלא על היין בשעת עבודה ואין מחלל עבודה אלא שכור מן היין. (רמב"ם – הל' ביאת המקדש א ב)
- מ. מחוברים הם ואע"פ כן לענין קבלת טומאה דינם ככלי חרס התלושין והם מקבלים טומאה. והטעם שאמר **וְיָתֵץ** ולא אמר **וְיִשְׁבֵּר**, לומר שאין צריך לשברם לשברים קטנים, אלא ירסם בעניין שלא יהיו ראויים למלאכתם הראשונה. (מושב זקנים בשם הרא"ש)
- נ. נראה כאילו לא נתקבלו לרצון הקרבנות שהקרבנתם בעד העם. (דעת זקנים) **א"נ** לפי שהיו שלוחי צבור וש"צ שטעה סימן רע לשולחיו. (פענח רזא, בעה"ט) *
- ס. ספק זכר או נקבה נאמר **לְמִינֶהוּ**, הכוונה ששם המין משמש גם בלשון זכר וגם בלשון נקבה (אהלי תם), כל מקום שנאמר בו **לְמִינֶהוּ** בודאי ידוע שהוא נקבה, **לְמִינֵוּ** בודאי ידוע שהוא זכר. (חידושי ר"ת עה"ת). *
- ע. עומר, לבנה בחדושה, **צִיצִית**, **שופר**, **לולב**, **מילה**. כי במצוות אלו כתוב לכס. וסימנך **עֲלֵיךְ שְׁלֹם**. (אבודרהם – ברכות השחר) *
- פ. פלגא גופא היו נדב ואביהוא כל אחד (תרי פלגא גופא נצח והוד – צנפת פענח) לפי שלא נשאו נשים – לפיכך נתגלגלו בגוף אחד. (מנחת יהודה בשם הזוהר)
- צ. צרעת דבקה בחזירים, וצרעת נקראת דבר אחר, דאיתא בגמרא (שבת קסט:) רב וְשִׁמוּאֵל דְּאָמְרֵי תַרְוִיְהוּ: הַאי מֵאָד דְּעֵבִיד מִיִּלְתָּא [הקזת דם] לִיטְעוּם מִיַּדֵּי וְהָדָר לִיפּוּ. [שיטעם משהו ואח"כ יצא החוצה] דָּאֵי לָא טְעִים מִיַּדֵּי [שאם לא יטעם דבר], אֵי פִּגְעַת בְּשִׁכְבָּא - יִרְקֵי אֶפְיָה [אם יפגוש במת יוריקו פניו]. אֵי פִּגְעַת בְּמֵאָד דְּקָטַל נִפְשָׁא - מֵיָת [אם יפגוש במי שהרג את הנפש ימות]. אֵי פִּגְעַת בְּדָבָר אַחֵר - קִשְׁיָה לְדָבָר אַחֵר [אם יפגוש בחזיר קשה לצרעת]. פְּרִשׁ"י - שהחזירים מנוגעים הם כדאמרין בקדושין (ד' טט:) י' קבים נגעים ירדו לעולם תשעה נטלו חזירים. לכך כנינו את החזירים דבר אחר ע"ש הצרעת שדבקה בהם. (רבי ישעיה פיק) **א"נ** כְּדֵי שְׁלֹא לְנַפְוֹר שְׁמוֹ בְּפִנֵּי הַתִּינוּקוֹת וְיִדְרְשׁוּ וְיִשְׁאַלּוּ עֲלָיו וְיִבְאוּ לִיַּדֵּי אֲכִילָה, כְּמוֹ שְׂאִין זֹכְרִין שֶׁם לְקַם בְּפִסַּח מִטְעַם זֶה. (ספר התשבי אות ד) **א"נ** לפי שהחזיר בשעה שהוא רובץ הוא פושט טלפיו לומר: ראוני שאני טהור (ילקו"ש – תהלים פ) לכך נקרא דבר אחר לפי שהוא אחד בפה אחד בלב. (מדשן ביתך בשם ר' ישעיה פיק) וכתב הרמב"ן (יא יג) שחלב החזיר אם ינק היונק ממנו יהיה אותו הנער מצורע.
- ק. קטנים הם ואין ניכרים קרנים ושיניים, רק כשגדלים. ועוד שאין לנקבה קרנים רק לזכר. (הרוקח) חיה או בהמה שהבשר מתחת לעצם הזנב שלה מסודר בשתי וערב, מאחר ויש יוצאי דופן שיש להם סימן זה והם טמאים, לכך לא מנה אותם.
- ק. קטיגוריא לימד על ישראל שהם בניו של מקום ולא ריחם עליהם, לפיכך נענש מידה כנגד מידה שזינון על ידי עורב שהוא אכזרי על בניו. לפי שהקב"ה אוהב מי שמלמד זכות על בניו (מיכה ז יח) **פִּי חֲפִץ חֲקֹד הוּא**. (מנחת יהודה) וכן רצה לרמוז לאלהיהו כי בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הם גיזונים מהמשובח, והתמצית לעכו"ם. ובזמן שאין עושים רצונו של מקום, עבדים נוטלים חלק בראש. והרמז לו בזה כי עוף טמא כלכל אותו. (מנחת יהודה בשם עבודת הקדש) *
- ר. ראוי היה שלא לאכול שום בעל חיים, עד שבאה התורה והתירה אותם כשיש עליהם סימני כשרות. ואיתא בגמרא (פסחים מט:) עם הארץ אסור באכילת בשר. **זאת החֲקִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ סִי' תוֹרָה** רמז שעם הארץ אסור באכילת בשר. (נפלאות חדשות) ללמדנו שעצם אכילת בעל חיים הוא חידוש. לכך התורה התחילה בדברים המתורים באכילה בחיה בבהמה דגים וחגבים. (חת"ס)
- ש. שחוטה אינה נבלה ואפילו נמצאת טריפה, אבל נבלת בהמה טמאה לא הזכיר בה מיתה לפי שאפילו אם נשחטה הרי היא נבלה ומטמאה, וחכמים דרשו **מִן הַבְּהֵמָה** מקצת בהמה מטמאה ומקצתה אינה מטמאה זו ששחטה טהורה מידי נבילה. (רשב"ם) *
- ש. שכינה אינה שורה בפחות מעשרה. ולכן היא דומה לדבר שבקדושה, שאינה אלא בעשרה, דכיון דכתיב (במדבר ו כז) **וְאֲנִי אֲבָרְכֶם** – אם כן צריך השראת השכינה. (ערוך השולחן – או"ח סימן קכח סעיף ח)
- ת. תפר הוא מקום החיבור בתפירה שנפרם נקראת פרימה. הקריעה היא בבגד עצמו. וכן אמרו חז"ל (סוטה ז.) **נִכְתָּן אוֹתוֹ בְּבִגְדֵיהָ. אִם נִקְרָעוּ הַבְּגָדִים – נִקְרָעוּ. וְאִם נִפְרְמוּ הַתְּפִירִים – נִפְרְמוּ.** לכך הביאו ראייה מהפסוקים שכתוב בהם קריעה ולא פרימה. (מנחת יהודה)

מקורות / חידודון *

- א. **נמצא אש מלפני הנה נתאכל אותם** - בגימטריא זה הנפש . **אותם** מלא וי"ו שחטאו בשישה דברים אש זרה. הורו בפני רבם. שתויי יין. בנים לא היו להם. נתנו עיניהם בפרנסות. לא נטלו עצה. (בעה"ט)
- ג. כל קדשי מזבח בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אסורין בגיזה ועבודה שנאמר (דברים טו יט) **לא תעבד בקבר שוֹרֶף וְלֹא תִגַּז בְּכוֹר צִאֲנָהּ**. והוא הדין לשאר קדשים והגזוז את השור או העובד בצאן לוקה מן התורה ותולש אינו כגזוז ויראה לי שאינו לוקה עד שיגזוזו כדי רוחב הסיט כפול לא יהיה זה חמור משבת. (רמב"ם שם)
- י. **כתיב ידו לשון יד יחידה ללמד על נשיאת כפים** שיהא באופן שיהיו שתי הידים כאילו הם יד אחת דהיינו שיחבר את האצבעות שתיים שתיים כאילו היו רק ה' אצבעות שביד אחת ובאופן שיהיו חמשה חרכים כדכתיב (שה"ש ט) **מִצִּיץ מִן הַתְּרָפִים**, דהיינו שישא אותם באופן שיעמידם על חציין דהיינו להיות נראין כחמשה. **ידו** חסר הוא אותיות יו"ד. (רזא דמאיר) וכתב רבינו בחיי ומה שאמרו רז"ל ידו כתיב, לפי שהיה הימין יותר נכבד מן השמאל לענין נסתר, נגלה אצל היחידים, וע"כ אמרו מקבלי האמת ידו כתיב, ואז תתקיים המקרא והמסורה ידיו ידו.
- הגביה ימין על השמאל ובכך הגביר את החסד על הדין והיתה זוה ברכה כפולה ומכופלת. (רבינו בחיי)
- תרגום יונתן - **וַיִּסְמָוּךְ אֶהָרֹן יְת פְּרָמִין דְּדוֹי בְּסִידְרָא נְדָא יְת מְיַנְיָה עַל שְׁמָאֲלִיָּהּ**. (ויקרא טז כא) היינו דבק חזק. (פרדס יוסף)
- וַיִּשָּׂא אֶהָרֹן אֶת יָדוֹ [וַיְדִי] אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם**. לכאורה כאן לא היה הציווי של ברכת כהנים. אולם כבר בארנו בפ' הפסוק (שמות יז יב) **וַיְדִי מִשָּׁה קְבָדִים** עפ"י הזוה"ק שהיו ידיו מכובדים. וז"ש **וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וַיְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל**. כי כן כח הצדיק בהרמת ידיו לבד יכול גם כן להשפיע להוריד חסדים. וזה ג"כ הפירוש **וַיִּשָּׂא אֶהָרֹן אֶת יָדוֹ [וַיְדִי]** בהרמת ידיו לבד בלי שום ברכת כהנים היה מברכם. (תפארת שלמה עה"ת)
- מוֹבָא בְּשׁוֹ"ע** (או"ח קכח כו) בשעה שמברכין אין לומר שום פסוק אלא ישתקו **ויכוונו לברכה**. דבר זה נלמד מן הפסוק שלפנינו, כי קודם שנשא אהרן כפיו הרים יד אחת אל העם כדי לסמן ולהורות להם לכוון לבם לברכתו. ולא ר מכן הקרי **וַיְדִי** שהרי נשא את שתי ידיו לברכם. (משיב דבר לנצי"ב)
- כ. כשהיו מוליכין האברים מבית המטבחים לא היו מוליכים אותם למזבח אלא נותנים אותם מחצי כבש ולמטה במזרח ומפיסין פייס אחר מי מעלה אותם ממקום הנחתן בכבש למזבח. והיו עושין כן משום ברוב עם הדרת מלך. (ברטנורא - משנה יומא פרק ב ד)
- כ. **שֵׁאִין שְׂכִינָה שׁוֹרֶף לֹא מִתּוֹךְ עֲצָלוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁחֹק וְלֹא מִתּוֹךְ קָלוֹת רֹאֵשׁ וְלֹא מִתּוֹךְ שִׁיחָה וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטָלִים**, אֵלֹא מִתּוֹךְ דְּבַר שְׁמִיחָה שֶׁל מַצְנֶה. נקיט כל אלה כנגד ד' יסודות אשר דברים אלו נמשכים מהם, **דְּעֲצָלוֹת וְעֲבָבוֹת** מיסוד העפר, **וְשְׁחֹק** מיסוד האש, לכך המשחק פניו מתאדמים מתגבורת החום בו, **וְקָלוֹת רֹאֵשׁ** מיסוד המים שהם קלי המרוץ, ומיסוד זה נמשכים הרהורים של זנות אשר על ידם יבא האדם לקלות ראש, אבל **שִׁיחָה וְדְבָרִים בְּטָלִים** נמשכים מיסוד הרוח שהם דבור וידוע דרוחא ממלא. ומה שאמרו **וְכֹן לְדָבָר הַלְּקָה וְכֹן לְחֹלוֹם טוֹב** נמצא השמחה טובה להשראת שכינה ולמראה חלום ולדבר הלכה, ונראה לי בס"ד לרמוז שלשה אלה ב'שְׁמִיחָה' ראשי תיבות שכינה מראה חלום הלכה שכולם צריכין **שְׁמִיחָה**. (בן יהוידע - שבת ל:)
- ג. **וַעַל כֵּן הָעֵדָה יִקְצָף**. יהיה קצף. שאין ראוי לומר שיחול העונש שלהם על ישראל שאין הקב"ה מעניש אומה בעון אומה אחרת, והכהנים עם בפני עצמן הם, ואין הכוונה שיקצוף השם על ישראל אם יפרעו הכהנים ראשיהם ויפרמו בגדיהם, אבל פירושו יחול הקצף על כלל ישראל כאשר יצטרכו להתאבל ולבכות עליהם, וכמוהו (שמואל ב ב) **וַיֵּאָרֶךְ לֵהֶם בְּהַרְוֹן**, שפירושו ויהי אור, וכן בכאן יקצוף יהיה קצף. וכשם שמצינו במשה רבינו ע"ה (דברים לד) **וַיִּכְפּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשְׁחָה בְּעֶרְבַת מוֹאָב**, גם באהרן (במדבר ט) **וַיִּכְפּוּ אֶת אֶהָרֹן שְׁלִישִׁים יוֹם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל**, כן אמר בכאן **וַאֲחֵיכֶם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפּוּ אֶת הַשָּׂרֵפָה**, כי בידוע שאין בכל ישראל גדולים במעלה כנדב ואביהוא שהיו במדרגה עליונה על כל הזקנים אחר משה ואהרן, הוא שכתוב (שמות כד) **וְאֵל מִשְׁחָה אָמַר עֲלֶה אֵל יְהִי אִתָּה וְאֶהָרֹן יִדָּב וְאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מְזֻמְנֵי יִשְׂרָאֵל**, ועוד הוסיפו והגדילו בבכיתם עליהם יותר ממה שעשו למשה ואהרן, לפי שהמצוה היתה להם מאת משה רבינו ע"ה כאמרו **וְאֲחֵיכֶם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפּוּ אֶת הַשָּׂרֵפָה**, כן כתב רבינו סעדיה ז"ל. (רבינו בחיי)
- ע. 'וחייב לברך עליו (על הציצית) מעומד. ושש מצות הן שברכתן מעומד סימן להם 'עליץ שלם': עומר, לבנה בחדושה, ציצית, שופר, לולב, מילה. כי באלו הוא כתוב **לְכֶם**. בעומר ו**סִפְרָתֶם לְכֶם** (ויקרא כג, טו) וכן בלבנה (שמות יב, ב) **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם**, וכן בציצית **וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית** (במדבר טו, לט) וכן בשופר **יוֹם תְּרוּעָה יְהִיָּה לְכֶם** (במדבר כט, א) וכן בלולב ו**לְקַחְתֶּם לְכֶם** (ויקרא כג, מ) וכן במילה **הַמּוֹל לְכֶם כֹּל זָכָר** (בראשית יז ו). ואנו למדין חמשתן בגזירה שוה מ-**לְכֶם** הכתוב גבי עומר, וספירת העומר מעומד שנאמר **מִהַחֵל חֲרָמֶשׁ בְּקִמָּה** (דברים טז, ט) אל תקרי **בְּקִמָּה** אלא **בְּקוּמָה** קרי ביה בקימה. ויש מצות אחרת שמברכין עליהן מעומד למצוה מן המובחר ואם לא בירך מעומד אין לחוש כגון הלל ומקרא מגלה וסוכה וי"א כלל לזה כי כל מצוה שאין בה הנאה מברכים עליה מעומד'. (אבודרהם - ברכות השחר)
- ס. כתב הנצי"ב בהעמק דבר (ויקרא יא יד) **לְמִינְהוּ משמע מיעוט**, למינהו ולא אחר, ולא נתרבה בו אלא מין אחד, וכשאומר **לְמִינֵנוּ** נתרבו שני המינים. (אהלי תם)
- ק. **ומה שהיה הדבר הזה על ידי העורבים ולא על ידי עופות אחרים** להודיע גדולתו של הקדוש ברוך הוא שמשנה הטבעיים בעבור הצדיק כי העורב אכזרי על בניו וכל שכן על אחרים ועם כל זה עתה נהפך לאוהב להביא טרף לאליהו זכור לטוב. (בן יהוידע - חולין ה.)
- וכתב הקהלת יצחק **למה דוקא העורב כלכל את אליהו הנביא**, דהנה אליהו הנביא היה מן הכת הנלהבים [וכדאיאת בסנהדרין (ק"ג ב) אליהו קפדן הוה], לכן צוה הקב"ה שהעורבים יכלכלנו להורות לו שילמוד מהם שאף שהעורבים הם אכזרים מכל מקום הם מרחמים עליו ומביאים לו לאכול, וכל שכן שאליהו צריך לרחם על ישראל ולתת להם מים. (שיחות עבודת הלוי ח)
- ש. **וְכִי יָמוֹת מִן הַהֶמְהָמָה**. היה ראוי שיאמר וכי תמות, אבל אילו אמר כן היה במשמע שאין הנבלה מטמאה במגע אלא כשהיא שלמה כולה, אבל חלק ממנה אינו מטמא, וכשאמר וכי ימות יורה שאף חלק ממנה מטמא במגע, ועל כן הזכיר **וְכִי יָמוֹת מִן הַהֶמְהָמָה** בלשון זכר, והנה הוא כלשון וכי יפול מנבלתם, שהרי נבלה לשון נקבה הוא, והזכיר יפול בלשון זכר על החלק ממנה. ודרשו רז"ל הנוגע מנבלתה, והאוכל מנבלתה, להוציא הקרנים והטלפים והעור והשער והעצמות. וכן מצינו בישראל שהביאו כמה כלים של עור ממחנה מדין והכתוב הכשירים בהזאת מי נדה, ואילו היה עור נבלה מטמא כבשר נבלה עצמה לא היה מספיק להם שום הכשר שהרי נבלה אין לה הכשר. וכן מצינו בשלמה ע"ה שעשה כסא של עצמות, הוא שכתוב (מלכים א י) **וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּסֵא שֵׁן גְּדוֹל**, והוא עצם הפיל. (רבינו בחיי)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
 התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת